

# "Franco volia entregar els jueus per saldar el deute amb els nazis"

Escriptor. Nascut el 1956, a Calella de Palafrugell, Jordi Arbonès ha conreat el conte, l'assaig, el guió televisiu i la novel·la, i ha rebut nombrosos reconeixements literaris. Col·labora també amb diferents mitjans de comunicació, com el Diari de Girona. Inspirat en el documental "Boira Negra" de Felip Solé, acaba de publicar amb Pagès Editors una novel·la basada en fets reals d'una faceta de la història amagada: la persecució dels jueus a l'Espanya franquista de la postguerra.

MARINA VINARDELL I TROTA | GIRONA

Boira Negra a Barcelona és una història basada en fets reals sobre dos germans portuguesos que arriben a Barcelona durant la postguerra per teixir una xarxa clandestina i ajudar els jueus a fugir d'Europa.

A què és degut el títol de Boira Negra?

És degut a una operació clandestina que es deia Nacht und Nebel (Nit i Boira), que estava encaminada a portar cap a Alemanya els desafectes del règim nazi: jueus, comunistes, anarquistes, i republicans espanyols. Per altra banda, Boira Negra també és una metàfora que es refereix a l'entrada dels nazis a Barcelona. Arriba una boira negra, arriben els nazis.

Exactament en quins anys està ambientada la novel·la?

Em sembla que al final no vaig posar-hi una data concreta. Seria un cop acabada la Guerra Civil, quan el règim franquista està fent purgues, i quan ja ha començat la Segona Guerra Mundial, i els nazis s'han menjat la meitat d'Europa. Per tant, podem situar-ho entre el 1941 i el 1944.

El llibre segueix una voluntat de mostrar la realitat de l'època de forma fidedigna. En quina mesura la història està basada en fets reals i en ficció?

L'obra està basada en una sèrie de televisió, Boira Negra, que era documental, i tot el que he tret d'allà és real. Per altra banda, jo hi he afegit personatges per tal de fer-ne un relat, però sempre mantenint-me en la realitat que explicava la sèrie, és a dir, la fugida dels jueus de l'expansió nazi, fins a arribar aquí a la frontera espanyola.

A primera vista, crida l'atenció la bibliografia que trobem al final del llibre. Què en podem treure d'aquest material?

Totes les fonts que s'hi citen són d'historiadors i investigadors que han estudiat aquests fets. Són documents que hem utilitzat, tant jo com la sèrie, per constatar fets reals. Per exemple, un dels aspectes amb què s'havia especulat durant molt de temps era que els franquistes havien fet llistes de jueus a cada poble perquè si arribaven els nazis se'ls poguessin endur. Als afectats no se'ls deia res, però serien entregats quan els nacionalsocialistes arribessin. Això no s'havia demostrat fins fa uns quants anys perquè els franquistes van destruir aquests documents, però ara hi ha hagut historiadors que n'han trobat proves i ja es pot dir que és un fet real. Dins d'aquesta bibliografia hi ha documents d'aquest tipus.

Els personatges protagonistes estan basats en persones reals?

Sí, els dos ho són. Durant el temps de la Segona Guerra Mundial, hi ha aquest moviment de dos portuguesos de la Creu Roja que s'instal·len a Barcelona per poder passar els jueus que fugien cap a Portugal. Els treien de la presó de Figueres i els duen cap a Barcelona on els tenien en pisos i hotels. Després els portaven en tren cap a Portugal, on hi havia la dona d'un d'ells, igual que en el llibre, que també col·laborava. Se'n cuidava d'amagar-los i embarcar-los cap Amèrica. Tot això, sempre i quan la policia no els hagués aturat pel camí. A vegades, fins i tot quan ja eren al vaixell, es trobaven les embarcacions nazis que els enfonsaven. Era un exili absolutament boig. Tots els casos que explico en aquest sentit, de vaixells enfonsats o tortures, són fets demostrats. La majoria dels jueus van emigrar cap a Amèrica però n'hi va haver d'altres que van anar cap a Palestina, que en aquell moment era encara un protectorat anglès.

Com són aquests personatges psicològicament? La seva descripció també està basada en documentació històrica?

Sí, també ho està. Eren bessons però no s'assemblaven en res. Un era més calculador, es movia molt bé entre l'enemic. Sabia tractar amb diplomàtics i havia anat a parlar amb persones importants de l'altra banda, com un espia d'aquests de les pel·lícules. Alhora, era seriós, religiós i tenia un fill. El seu germà era exactament el contrari. Era més un home d'acció, de colar-se a les presons i de passar una ampolla de morfina als presos. En l'aspecte personal era també completament diferent, molt més hedonista. Els dos eren jueus, però mentre un practicava la fe; l'altre, no, era un fanàtic, era més "viva la virgen!".

Els noms dels germans també són els reals?

Sí. Primer havia posat noms diferents, però vaig pensar que era millor posar-los el real. Els de la resta de personatges, en canvi, sí que són inventats.

Per què va decidir centrar un llibre sobre els jueus durant l'època de l'Holocaust en una ciutat com Barcelona, i no en alguna ciutat governada pel règim de Hitler?

Perquè aquesta faceta de l'època a Barcelona és poc coneguda. No estava sota el règim nazi, però els nazis estaven per tot arreu. Tenien empreses, tenien policia, hi havia la Gestapo, les SS i les joventuts hitlerianes tenien una casa a Sant Feliu. Feien tràfic de minerals per la guerra, tenien un lobby industrial fabulós i em sembla, fins i tot, que agències de viatges. Per tant, tenien una estructura social i econòmica perfectament preparada per quan guanyessin a Europa. Estaven infiltrats per quan arribés el moment. Si ho haguessin aconseguit, Espanya hauria caigut a les seves mans al mateix moment.

Creu que la situació dels jueus sota el règim franquista era igual de dolenta que sota el règim nazi?

No, de cap manera. És cert que els nazis i falangistes van assaltar la sinagoga de Barcelona i se'ls va tancar el cementiri, però tot i això, els jueus d'aquí eren tolerats. Se'ls deia que no fessin soroll i que no es fessin veure, perquè a un jueu no se'l distingeix a menys que vagi vestit com a tal, però se'ls tolerava. Als que venien de fora, al principi, també se'ls tolerava, fins que en van arribar massa i es van convertir en un problema. Llavors, tot i que això és una tesi que no està demostrada, se'ls detenia i se'ls duia a un camp de concentració per si arribaven els nazis poder entregar-los. El règim espanyol devia molts calers als nazis de la Guerra Civil, i això podia ser una manera de pagar-los. No era un problema ideològic d'antisemitisme, ja que aquí la guerra va ser contra els rojos, sinó una qüestió pràctica de cara als alemanys.

Una vegada finalitzada la Segona Guerra Mundial amb la caiguda del nazisme, la situació dels jueus a Espanya va canviar?

Llavors Franco va donar completament la volta a la història. Com que molts jueus havien travessat Espanya per arribar a l'exili, ell es va presentar com a salvador de tots els jueus davant les potències democràtiques. Jugava a totes bandes, amb un cinisme espectacular.

Com ha estat la col·laboració amb en Felip Solé?

Ell va fer el documental de Boira Negra que es va emetre per TV3 i en el qual jo m'he inspirat per escriure el llibre. Quan l'anava fent, li passava l'escrit perquè hi donés un cop d'ull i discutir sobre l'argument. El conec de fa molts anys, ja havíem treballat junts abans fent documentals a la televisió, i valoro molt bé l'experiència.

Font del document:

[http://www.diaridegirona.cat/cultura/2016/08/01/franco-volia-entregar-jueus-saldar/796877.html?utm\\_source=rss](http://www.diaridegirona.cat/cultura/2016/08/01/franco-volia-entregar-jueus-saldar/796877.html?utm_source=rss)